

CANÇÓ A MAHALTA

Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels.
Fem el mateix camí sota els mateixos cels.

No podem acostar les nostres vides calmes:
entre els dos hi ha una terra de xiprers i de palmes.

Entre els meandres, grocs de lliris, verds de pau,
sento, com si em seguís, el teu batec suau

i escolto la teva aigua, tremolosa i amiga,
de la font a la mar –la nostra pàtria antiga-.

Març 1937

- **Glossari**

Xiprer: m. **1** 1 Arbre perennifoli del gènere *Cupressus*, de la família de les cupressàcies, de fulles esquamiformes imbricades i falsos fruits, o gàlbuls, llenyosos, formats per esquames peltades, cadascuna de les quals porta nombroses llavors. **1** 2 Arbre de la família de les cupressàcies de ramatge de color verd fosc i gàlbuls el·lipsoïdals o esfèrics, de color bru grisenc, propi de la Mediterrània oriental i l'Àsia occidental, plantat, sovint en la seva forma de branques aplicades al tronc i, per tant, de capçada llarga i estreta, com a ornamental i també per a fer tanques i com a forestal (*Cupressus sempervirens*)

En aquesta adreça hi trobareu imatges de xiprers:

<http://www.fotosearch.com/photos-images/cypress.html>

Palmes: palma: **1** Palmera.

2 1 Fulla de palmera.

2 2 Fulla de palmera engroguida a l'arbre per haver estat privada de l'acció de la llum, treballada amb les tècniques de la cistelleria i habitualment guarnida amb llaços, confits, adorns, etc., que es porta a la benedicció del Diumenge de Rams.

2 3 Ornament en forma de fulla de palmera.

3 Signe de victòria, de preeminència. *Totes eren molt boniques però ella s'emportava la palma.*

4 per ext. La palma del martiri.

En el poema, el mot "palmes" tant pot fer referència als arbres com a la fulla d'aquest arbre, però, a causa del seu simbolisme, ens pot fer pensar en la palma del martiri (evocant la mort, fins i tot, de tantes persones que perdien la vida durant la guerra civil). Recordem que va ser escrit el 1937, en ple conflicte bèl·lic, i que Màrius Torres pertanyia a una família d'ideologia republicana.

http://www.fotoplatforma.pl/foto_galeria/1317_DSCN0622poprawiony.jpg

El mot "palmes" ens evoca també les palmes que les nenes llueixen el **dia de la palma** (Diumenge de Rams): Recorda el dia en què Jesús va entrar a Jerusalem, per celebrar la Pasqua que s'acostava, on va ser rebut per la població que brandava rams i palmes. En aquesta diada es beneeixen palmes i palmons, rams de llorer i d'olivera. Més informació sobre el significat de la "palma":

<http://www.elalmanaque.com/religion/lex-relig/palma.htm>

Senyores treballant les palmes

(<http://www.revistacambrils.com/imatges/2009/4/palmes.jpg>)

Processó de Setmana Santa

http://2.bp.blogspot.com/_0fTKlw4KGBQ/S5PgMfw7EmI/AAAAAAAAAKg/FjTBNh-sK0/s400/domingo-de-ramos-1.jpg

Meandres: meandre: m. 1 Volta sinuosa que fa un curs d'aigua, un riu, un camí.

Imatges de meandres en un riu:

http://usuarios.multimania.es/bio_geo/fluvial2.html

http://usuarios.multimania.es/bio_geo/fluvial2.html

Batec: m. Moviment alternatiu de contracció i de dilatació del cor, que es transmet a les artèries.

- **HORITZÓ D'EXPECTATIVES I CLAUS PER AFAVORIR LA COMPRENSIÓ**

Presentació del poema. Què suggereix? Què diu?

El tema principal és la impossibilitat de fer real l'amor. El poeta ens parla en primera persona i l'objecte de la seva poesia és la seva

estimada Mahalta. El tema de la mort hi apareix també paral·lelament.

Són dues vides que no podran arribar mai a la plenitud de l'amor perquè entremig hi ha la malaltia, que duu cap a la mort ("una terra de xiprers i de palmes").

La vida és un camí cap a la mort, i aquest camí, en el poema, està representat pels "meandres" (les voltes que fa la vida). És així com l'aigua del riu acaba arribant al mar, on es barreja en la immensitat del líquid restant ("la nostra pàtria antiga"). És difícil i potser també aventurat explicar la identificació entre "mar" i "pàtria antiga". D'una banda la podríem relacionar amb l'espiritualisme tan especial de la seva família (metapsiquisme), en què la mort es veu com una continuació de la vida i no com un final definitiu, i, de l'altra, amb el mot "pàtria" podem pensar en Catalunya i en les penalitats que hagueren de sofrir tants catalans en la guerra civil. Personalment m'inclino més cap a la primera interpretació.

Per ser un poema simbolista, aquesta Cançó a Mahalta pot donar lloc a diverses interpretacions. El que importa és suggerir; a partir d'aquí el lector pot aixecar les ales de la imaginació i començar a volar per mons fantàstics.

Sobre i fragment de carta de Màrius Torres a Mercè Figueras.
Conté la primera versió
de la cançó a Mahalta
"Corren les nostres ànimes".
Arxiu: Maria Ponsa.

que era jo que sacrificava la
terra llibertat postsoviàtica,
al meu volubit personal.

Be!, no en parlem més i renj
nem-se. Què paven ara, hies
a l'hora de dormir?

M'enviava els Verlaines i
les meditacions (era copiant la per
mi?) de l'envio així que el
tenia, i així altre, massa
conceptuos potser.

A mi'stat

les nostres riques són com dos rius paral·lels.
Són el mateix canal sota el mateix cel.

De la terra arriba a la mara gira la
un així per banyot que ens veia i ens oïa.

És un al estat de l'altre
Fem ~~el contacte~~ entre els nous i els vells
nem men l'autament, destruint i compenys.

No podem, junta men les nostres orígens calmes.

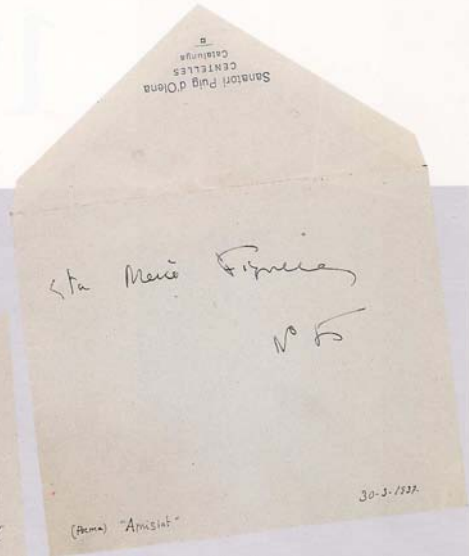
La terra d'entre mi's per una veia de volmes.

Però en els meandres plens de quista para
señu, en els capallards el ten pleixen man.

I aulto la terra anixa tremolosa i manja
de la font a la mar, la nostra pàtria antiga.

30-11-37

De Màrius

Les cançons a Mahalta són uns cants inspirats per Mercè Figueras, una dona amb qui va compartir passeigs, lectures i converses en la seva estada al sanatori de Puig d'Olena, que durà fins a la seva mort.

Màrius Torres i Mercè Figueras al jardí del sanatori el 1939

En aquesta pàgina hi trobareu els textos d'algunes de les cançons a Mahalta:

<http://www.mallorcaweb.com/magpoesia/torres/mahalta.html>

<http://llegirpoesia.wikispaces.com/Can%C3%A7%C3%B3+a+Mahalta>

Es fa una anàlisi literària del poema.

<http://lletresamahalta.blogspot.com>

En aquest bloc de Toni Ibáñez trobareu informació sobre el sentit dels poemes a Mahalta.

La present Cançó a Mahalta és un dels poemes de Màrius Torres que ha estat més difós perquè va ser musicat per Lluís Llach.

<http://www.youtube.com/watch?v=qPWckXEyZSQ> (videoclip)

<http://imac.paeria.es/ca/literaturaPublicacions/promocioLectura/index.aspx>

En aquesta adreça hi trobareu informació sobre el Festival Internacional de poesia de Lleida (Mahalta), nascut el 2005 amb el doble objectiu d'acostar la poesia catalana i de la resta de l'estat al món i de connectar les literatures d'arreu amb Lleida i Catalunya.

Com a curiositat, un poeta, Antoni Ferrer, en record de Màrius Torres, va escriure aquesta poesia, aplegada a *Poesia reunida*, 1979-2006 (pàg. 236-237) (La podem trobar a :

<http://www.endrets.cat/text/686/canco-malalta.html>):

A Màrius Torres, in memoriam

Ara que puge a Puigdolena,

doldre'm

del que mai no m'ha estat edat perfecta,

ja de res no em valdria.

Car no sóc l'únic ser que amunt i avall tragina

la roda de la vida.

Ni l'única filosa

que, dies de teixir i nits de desteixir-se,

l'ombra

coneix en el tapís

i el llamp alhora de la cara encesa.

I ara que torne a Puigdolena,

puge,

febrosa en el meu pit,

la càrrega del temps, l'antic dolor incòlume

d'un món emmalaltit creant-se i descreant-se.

I ara que teste a Puigdolena,

deixe

forment, orgia, segles, i sang i força i lluita,

i el rou de les albares,

als corcs de Koch que em minen nom i torres.

I ara que muir a Puigdolena,

parle:

del cor al moll dels ossos,

m'ha teixit de bescara, d'adob i d'humus d'unes vides altres

la filloja de Déu.

I aquest temps imperfecte ha fet la resta.

• ACTIVITATS

1. Cerca qui s'amaga sota el nom de Mahalta. Per saber-ho pots consultar les pàgines següents:

<http://www.endrets.cat/text/682/canco-a-mahalta.html>

El nom de Mahalta és un pseudònim (nom de dona usat en l'edat mitjana) sota el qual s'amaga la gironina Mercè Figueras. Màrius Torres la coneix pel juny de 1936, arran d'una sessió cinematogràfica. Amb el temps, esdevindrà l'amistat més íntima del poeta, a qui dedicarà tota la sèrie de cançons a Mahalta. Serà també Mercè qui el 6 de desembre de 1936 presentarà Joan Sales i Núria Folch al poeta quan pugen al sanatori a visitar-la.

http://www.ajelc.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=78:jordi-tena-i-galindo&catid=35:arciclessocis&Itemid=53

En aquesta pàgina, Jordi Tena i Galindo s'expressa en aquests termes:

I què o qui era Mahalta? Una altra noia ingressada al sanatori, Mercè Figueras, a qui va dedicar la cançó musicada i moltes altres. Són poemes escrits des de la solitud d'un malalt, que expressen un amor en part passional, en part fraternal, en part d'amistat, i en definitiva un amor pur com poques vegades s'ha vist, tenint en compte, a més, que la seva vida de malalts ingressats impedia que aquell amor es consolidés en cap de les seves possibles versions. Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels, diu el poema.

D'altra banda, sempre m'ha sorprès que Màrius Torres amagués Mercè Figueras darrera d'un sobrenom, Mahalta. Es podrien fer moltes conjectures a l'entorn d'aquest mot. Sigui com sigui, és molt curiós que segueixi en aquest aspecte la tradició literària dels

trobadors, que posaven sobrenoms a les amants en el marc de relacions adulterines, o com feia Ausiàs March, el qual va voler deixar enrera l'estil dels trobadors, però sense renunciar a la promiscuïtat que els caracteritzava. Màrius Torres va morir molt jove, amb trenta-dos anys, després d'haver viscut la guerra a la talaia del sanatori, i va deixar-nos orfes de molts poemes que podien haver sortit de la seva ploma sensible i intel·ligent. Mahalta, en canvi, no va morir fins a l'any 1976. Són moltes les preguntes que han quedat pendents, perquè els poemes i les cartes que va escriure el poeta no hi donen prou resposta. Malgrat això, si tenim en compte les circumstàncies que van envoltar la seva vida i tots els sentiments que va generar un context tan dur, sí que m'atreveixo a dir que no hi ha poesia més autèntica que l'escripta per Màrius Torres.

A l'adreça següent trobarem un comentari al poema enviat per Helena Bonals:

http://unacosamoltgranenunademoltpetita.blogspot.com/2009_02_01_archive.html

Un poema d'amor "d'igual a igual", encara que només sigui davant la mort. La mort que espera al poeta i la seva estimada en un sanatori. "Mahalta" és més que un joc de paraules amb "malalta", és una manera de manifestar la seva admiració per ella. Perquè tot sembla indicar que el nom castellà "Mafalda", i "Mahaut" en francès, etimològicament en català correspon a "Mahalta". I "Mafalda" només es posava a les dones de la noblesa. Per ell ella és, doncs, d'un estatus superior.

(I segueix comentat el contingut i la simbologia del poema d'una manera molt encertada.)

Segons Margarida Prats (Màrius Torres. Del poeta al lector), la tria d'aquest nom respondria a dos motius: d'una banda, era un nom que li agradava (nom antic de Matilde) i, de l'altra, correspondria a la dona del comte Cap d'Estopes, enterrada a la Seu de Girona, ciutat natal de la noia que li havia inspirat aquestes cançons.

En el següent enllaç hi ha una interessant discussió sobre el significat del terme Mahalta, emprat per Màrius Torres (interpretacions que podríem encabir en l'àmbit de l'especulació històrica i literària) :

<http://elboscdelsomnis.blogspot.com/2009/12/polemica-al-voltant-de-mahalta.html>

S'hi comenta que al llarg de la història de la literatura s'hi han trobat altres Mahaltes: Tant la de Rilke com la de Màrius Torres poden fer referència a l'Arjumand (coneguda com Muntaz Mahal) que va estimar l'emperador mogol Sha Jahan al segle XVII, el qual, després de morir, va fer construir-li el Taj Majal com a mausoleu. Qui apunta aquesta informació (escriu amb pseudònim) arriba a la conclusió que sempre hi haurà una Mahalta, un amor o un desig impossible i, per concloure, escriu aquest poema:

*Jo no sé qui ets, Mahalta,
no et conec,
essència de l'amor.*

*Riu paral·lel de la meva vida,
en algun meandre
escolto el batec del teu cor.*

*Si arribem al mar que ens agermana,
nadarem plegats
i les teves onades ofegaran el meu plor.*

Arjumand Banu Begum (Mumtaz Mahal) El Taj Majal, on reposen les restes de Mumtaz Majal juntament amb les del seu marit

Per més informació:

http://es.wikipedia.org/wiki/Mumtaz_Mahal

Informació sobre Rilke:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Rainer_Maria_Rilke

Rainer Maria Rilke (1875- 1926) és un reconegut poeta austríac en llengua alemanya del segle XX, Va crear imatges persistents que tendeixen a centrar-se en els problemes del cristianisme en una època de descreença, solitud i profunda angoixa. Entre les seves obres destaquen els Quaderns de Malte Laurids Brigge, la seva única novel·la (semiautobiogràfica).

2. Tot el poema es pot veure com una **al·legoria**. Defineix aquesta figura retòrica.

Justifica l'al·legoria en aquesta Cançó a Mahalta.

Al·legoria: Expressió paral·lela d'idees reals, de sentit directe, i d'imatges, de sentit figurat, que es corresponen entre elles, i fan referència a una mateixa significació. Metàfora continuada.

És el cas d'aquest poema perquè està ple de símbols i metàfores que fan al·lusió a la vida i a la mort (el riu, el mar, els xiprers, les palmes...).

3. El riu és i ha estat el símbol del transcurs de la vida que va cap a la mort en la poesia de diversos autors. Analitza els sentit d'aquests versos de **Jorge Manrique** en les seves *Coplas por la muerte de su padre*:

Nuestras vidas son los ríos
que van a dar en la mar,
que es el morir;
allí van los señoríos
derechos a se acabar
y consumir;
allí los ríos caudales,
allí los otros medianos
y más chicos,
y llegados, son iguales
los que viven por sus manos
y los ricos.

La mort no fa distinció entre les diferents capes socials. Tothom ha de morir, sigui ric o pobre.

És una poesia on destaca el motiu *ubi sunt* (efimeritat de la vida).

4. Identifica la **comparació** que apareix en el primer apartat i explica'n el significat.

- "Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels"

El poeta compara les ànimes de dues persones (la d'ell mateix i la de Mahalta) amb "dos rius paral·lels", amb el sentit que mai no es poden ajuntar encara que ho desitgin, per circumstàncies alienes (en aquest cas, podríem pensar en la malaltia, que li impedeix dur una vida normal). Manifesta així la impossibilitat que el seu amor es pugui dur a terme plenament, amb totes les conseqüències.

5. Esmenta quina **personificació** hi ha al primer vers.

- "corren les nostres ànimes"

6. Identifica els elements naturals que hi apareixen i digues què et suggereixen.

- **els rius**: Representen les vides de les persones; en aquest cas, la del poeta i la de la seva estimada, Mahalta. Símbol molt utilitzat al llarg del temps per la literatura universal.
- **els xiprers**: Ens fan pensar en els cementiris, ja que n'és l'arbre per excel·lència. Són símbols, per tant, de la mort.
- **les palmes**: Ens suggereixen la mort a la qual s'ha arribat a través del martiri.
- **lliris grocs**: Els lliris són flors decadentistes per excel·lència (relacionats amb el simbolisme).

- **l'aigua:** Dóna una idea de fluïdesa. L'aigua pot simbolitzar la vida, que va corrent (va passant) fins que arriba a la mort (els rius desemboquen al mar).
- **la mar:** En aquest cas podria simbolitzar la mort.

La font, tot i que en principi no ens faci pensar en un element natural, també pot representar la deu d'un riu, és a dir, l'inici de la vida (naixença).

7. Digues quins colors apareixen en el text. No citis només els que s'hi esmenten, sinó també els que ens suggereixen els elements de la naturalesa que apareixen en el poema.

- **el verd:** En referència als meandres dels rius, se'ns diu que són "verds de pau"; així, doncs, els colors també poden ajudar a transmetre els sentiments i les sensacions del poeta. Hi ha altres tonalitats de verd: les suggerides pels xiprers i les palmes. Cal recordar que el verd és un color de la gamma dels freds, que, al contrari dels càlids, no exciten ni alteren.
- **el groc:** Els meandres són "grocs de lliris". És com si estiguessin pintats de groc (a causa del color dels lliris) i, també, de verd.
- **el blau:** És un color que apareix en diverses tonalitats: els cels, la mar...

8. Aquesta Cançó a Mahalta ens dóna força imatges visuals i ens podem imaginar fins i tot un quadre. Dibuixa i pinta com te l'imagines. Tingues en compte els elements (font, rius amb meandres vorejats per lliris grocs i vegetació verda, xiprers, palmes, cel, mar...)

9. Fixa't en el tipus d'estrofes emprades (estrofes de dos versos) i compara-ho amb els rius paral·lels.

Les estrofes d'aquests poemes són aparellats, dos versos paral·lels com els rius, les vides, en definitiva, del poeta i de Mahalta. El sentit del poema es veu reflectit fins i tot en l'aspecte formal.

10. Fes l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima i estrofisme.

CANÇÓ A MAHALTA

Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels. A 12 (6+6) masc.
Fem el mateix camí sota els mateixos cels. A 12 (6+6) masc.

No podem acostar les nostres vides calmes: B 12 (6+6) fem.
entre els dos hi ha una terra de xiprers i de palmes. B 12 (6+6) fem.

Entre els meandres, grocs de lliris, verds de pau, C 12 (6+6) masc.
sento, com si em seguís, el teu batec suau C 12 (6+6) masc.

i escolto la teva aigua, tremolosa i amiga, D 12 (6+6) fem.
de la font a la mar –la nostra pàtria antiga-. D 12 (6+6) fem.

El poema està format per quatre aparellats. Els versos són alexandrins (6+6), amb una cesura que pot acabar amb síl·laba àtona o tònica. La rima és consonàntica (AA BB CC DD) en tots els aparellats menys en el tercer, en què hi ha diftongs. Alternen els aparellats de rima masculina amb els de rima femenina.

Com ja han observat altres estudiosos de l'obra de Màrius Torres, en aquesta composició, els versos agrupats en aparellats suggereixen el curs paral·lel d'un riu, per la qual cosa podem afirmar que l'estructura formal del poema en reforça el contingut: reflecteix la impossibilitat de l'amor, com és talment impossible la unió d'aquests dos rius.